

Voldsobservatoriet, 29. september 2010

Problemer og anbefalinger vedr. Forældreansvarsloven

Det Nationale Voldsobservatorium under Kvinderådet er en kreds af eksperter og organisationer, som arbejder for at forebygge vold mod kvinder i Danmark.

Der er bred konsensus i Voldsobservatoriet om, at Forældreansvarsloven fra 2007 samt administrationen af loven i landets Statsforvaltninger skaber alvorlige problemer for både børn og voksne i familier, hvor konfliktniveauet er højt eller der er tale om psykisk/fysisk vold - og at loven således er og virker i modstrid med sin egen hensigt; at sikre og varetage barnets bedste.

Voldsobservatoriet mener, at Forældreansvarsloven har sin berettigelse i forhold til de ca. 90 procent af skilsmisser og samlivsophør, som ikke er præget af vedvarende og/eller højt konfliktniveau og hvor forældre selv indgår aftaler omkring børn og samvær.

Men for de resterende 10 procent - dvs. de familier, der er ramt af uenighed om samvær og forældremyndighed i forbindelse med skilsmisse og samlivsophør, dvs. i tilfælde hvor én forældre ønsker forældremyndigheden alene og den anden modsætter sig dette - har Forældreansvarsloven vist sig ikke at skabe de nødvendige retlige rammer for at undgå/løse konflikter og sikre børns og forældres retssikkerhed.

Derfor ønsker Voldsobservatoriet med nærværende notat at skitsere overordnede problemer og forslag med henblik på at bidrage til processen op til evaluering og eventuel revision af Forældreansvarsloven i 2011.

Problemer

Tvungen fælles forældremyndighed fastholder familier i konflikt

Den fælles forældremyndigheds forudsætning er, at forældrene kan samarbejde i væsentlige spørgsmål vedr. barnet/børnene. Imidlertid rummer Forældreansvarsloven et paradoks, idet uenige forældre kan dømmes og dermed tvinges til at samarbejde om børnene. Uenighed og konflikt er en dårlig forudsætning for samarbejde, og det er evident, at konflikter mellem forældre er skadeligt for børn. Det tvungne samarbejde mellem forældre, og lovens mulighed for at genoptage forældremyndigheds- og samværssager gang på gang, hensætter mange familier i en kronisk uløst konflikttilstand til skade for både børn og voksne.

Forældres ret går forud for barnets tarv

Afgørelser efter Forældreansvarsloven skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Der er imidlertid mange eksempler på, at lovgivningen, og de beslutninger myndighederne træffer, i højere grad tager hensyn til forældres ret til samvær og/eller forældremyndighed frem for barnets ret til beskyttelse, trivsel og udvikling - uanset om dette indebærer kontakt til begge forældre.

For lidt specialiseret viden i Statsforvaltningerne

Der er mange eksempler på, at personalet i Statsforvaltningerne ikke har tilstrækkelig viden om indikatorer på partnervold, voldsspiralen, handlemuligheder og specificeret konflikt nedtrapping og derfor ikke finder anledning til at iværksætte midlertidige foranstaltninger og tilvejebringe eventuel dokumentation på vold. Personalet har for lidt viden om den asymmetri i magtforholdet, der er mellem volds ofret og voldsudøveren, hvilket har alvorlige konsekvenser for håndteringen af sagerne og dermed familiernes retssikkerhed. Til eksempel gør asymmetrien mellem parterne, at ofret ofte ikke tør udtale sig og kan virke usammenhængende og psykisk ustabil, når voldsudøveren er til stede, hvilket i mange tilfælde virker til voldsudøvers fordel i forældremyndigheds- og samværs sager.

Parterne indkaldes ikke hver for sig

Muligheden for at indkalde parterne i en samværs- eller forældremyndighedssag hver for sig anvendes i alt for ringe omfang. På grund af den kontrol og magt, voldsudøveren har over en ofret, er det meget kritisk, hvis ofret bliver konfronteret med voldsudøveren under møder i statsforvaltningen. Voldsudøverens tilstedeværelse gør, at ofret ikke tør fortælle om volden og udtrykke sin frygt for samvær, hun kan føles sig truet til samtykke osv., hvilket danner dårlig forudsætning for at sagen bliver ordentligt oplyst og skaber risiko for, at der bliver truffet beslutninger, som kan være til skade for både mor og børn.

Utilstrækkeligt grundlag for afgørelser om samvær og forældremyndighed

Der er mange eksempler på, at beslutninger om forældremyndighed og samvær ikke lever op til officialprincippet - dvs. at der ikke er foretaget tilstrækkelig udredning af dokumentation, som f.eks. indberetninger, bekymrings skrivelser fra børneinstitutioner, undersøgelser fra kommunens socialforvaltninger osv., som kan indikere, at børn og/eller forældre har været udsat for vold eller anden skadelig, grænseoverskridende adfærd.

I sager om partnervold kræves dokumentation, som ofte ikke foreligger

I sager, hvor der ikke foreligger dokumentation i form af politianmeldelser eller skadestuehenvendelser, bliver påstande om vold sjældent fulgt op. Vold i hjemmet foregår ofte i det skjulte - voldsramte kvinder dækker ofte over volden og under 10 % af kvinderne anmelder volden til Politiet af frygt for følgerne. Derfor vil kvinden ofte ikke have nogen konkret dokumentation at fremføre i en forældremyndighedssag.

For lange sagsbehandlingstider i statsforvaltningerne

De lange sagsbehandlingstider i Statsforvaltningerne resulterer i urimeligt lange perioder med usikkerhed og uafklarethed, hvor familiens situation ikke stabiliseres og hvor børn i nogle tilfælde udleveres til skadeligt samvær. Muligheder for at træffe midlertidige/akutte foranstaltninger, som f.eks. midlertidig forældremyndighed og midlertidigt samværsophør, mens sagen pågår og bliver tilstrækkeligt udredt, anvendes i alt for ringe omfang.

Fejl i sagsbehandlingen

Der sker alvorlige fejl i sagsbehandlingen i statsforvaltningerne, som udsætter familierne for reel fare, f.eks. når oplysninger om hemmelige adresser, fortrolige sagsdokumenter og lign. udleveres/sendes til voldsdømte og -udøvende mænd.

Manglende koordinering med andre myndigheder

Indsats, beslutninger og foranstaltninger i statsforvaltningerne i forhold til voldsramte koordineres i for ringe grad med andre myndigheder - særligt socialforvaltninger og politi.

Voldsobservatoriet anbefaler:

Nøglemedarbejdere og kompetenceudvikling i statsforvaltningerne

For at højne og kvalificere indsatsen i den fremtidige håndtering af forældreansvarsloven, foreslår Voldsobservatoriet, at statsforvaltningen specialiserer og målretter indsatsen i forhold til familier, hvor der forekommer et højt konfliktniveau og eller vold i familien - herunder at der bliver uddannet minimum to nøglemedarbejdere pr. statsforvaltning, således at højkonfliktsager eller sager hvor der er partnervold kan behandles af medarbejdere med indgående kendskab til problematikken. Som inspiration har Rigspolitiet i maj 2008 udsendt en skrivelse til alle Politikredse, hvor man prioriterer at der skal etableres en særlig enhed i alle Politikredse, med særlig viden om vold i familien.

Screening

For at sikre en objektiv mulighed for vurdering i sager med påstand eller mistanke om partnervold, mener Voldsobservatoriet, at der kan indføres en metode til screening indenfor eller eksternt statsforvaltningens regi. Screeningen kan blandt andet bestå af dokumentation fra skoler, institutioner m. flere, hvor det konkret afsøges, om der er indikatorer på vold. Denne metode kunne evt. udarbejdes i samarbejde med LOKK og andre aktører, der har indgående viden om indikatorer og signaler på dysfunktionel adfærd i forbindelse med at være udsat for vold.

Udredning

Dertil kan integreres en udredning af den påståede udøver i alle sager hvor der er mistanke eller påstand om partnervold, således at Statsforvaltningen har mulighed for at få den nødvendige indsigt i, om der er tale om evt. svære personlighedsforstyrrelser og/eller om der er tale om et så højt aggressionsniveau, at samvær i kortere eller længere tid ikke er hensigtsmæssigt for barnet. Der findes flere test indenfor dette område, som er standardiseret til Dansk. Alternativt kunne der indledes et samarbejde med relevante aktører, som arbejder med vold i familien, og som kunne være med til at udrede familien i forhold til at få den nødvendige indsigt til brug ved iværksættelse af eventuelle akutte foranstaltninger samt den videre sagsbehandling om forældremyndighed/samvær.

Forsigtighedsprincip i samværsager

Der bør indføres et forsigtighedsprincip i de sager, hvor der er tvivl om samværet er belastende for barnet - dvs. at statsforvaltningens oplysning af sagen skal dokumentere, at samværet gavner barnet - det

vil sikre intentionen om at tilgodese barnets bedste og det vil placere ansvaret for sagens oplysning hos myndigheden

Evaluering skal undersøge konsekvenserne af dømt fælles forældremyndighed

Endelig mener Voldsobservatoriet, at det er afgørende, at evalueringen af Forældreansvarsloven kommer til at tegne et så vidt muligt fyldestgørende billede af lovens konsekvenser. Det er Voldsobservatoriets overbevisning, at der er tale om et betragteligt 'skyggetal', hvad angår en redegørelse for lovens effekt, pga. de sager, hvor der enten i statsforvaltning eller i retten er truffet afgørelse om fælles forældremyndighed, men hvor familierne reelt er hensat i en uløst konflikttilstand. Voldsobservatoriet er betænkelig ved, om evalueringen vil indfange disse sager, uden hvilket evalueringen ikke vil vise det reelle billede af lovens konsekvenser. Derfor anbefaler Voldsobservatoriet, at evalueringen indeholder en kvalitativ del, der undersøger et repræsentativt udpluk af de familier, som dels i statsforvaltningen og dels i retten har fået fastsat fælles forældremyndighed, og redegør for forløbet efter sagen, familiens konfliktniveau, eventuelle genoptagne sager, børnenes trivsel osv.

På vegne af medlemmer af Det Nationale Voldsobservatorium,

Randi Theil Nielsen
Kvinderådet

Kira West (Mødrehjælpen), forebyggelseskonsulent Chris Poole, Helle Walsted Samuelsen (Dannerhuset), seniorforsker Else Christensen, lektor Annika Snare, Helle Øbo (Dialog mod Vold), Lene Johannesson (Landsorganisationen af Kvindekrisecentre, LOKK), Vibeke Jørgensen (Foreningen mod Pigeomskæring og Danske Kvindelige Lægers Forening), Gittemarija Loiborg (Netværk for Voldsramte Kvinder), Merete Dick og Randi Iversen (Kvinderådet).